

**KONFERENCJA W SPRAWIE PRZYSTĄPIENIA
DO UNII EUROPEJSKIEJ
– ALBANIA –**

**Bruksela, 22 maja 2026 r.
(OR. en)**

AD 13/26

LIMITE

CONF-ALB 3

DOKUMENT AKCESYJNY

Dotyczy: WSTĘPNE WSPÓLNE STANOWISKO UNII EUROPEJSKIEJ

- Klaster 1: Kwestie podstawowe

NEGOCJACJE AKCESYJNE

ALBANIA

WSTĘPNE WSPÓLNE STANOWISKO UNII EUROPEJSKIEJ

Klaster negocjacyjny: 1

Kwestie podstawowe

w tym Funkcjonowanie instytucji demokratycznych, Reforma administracji publicznej, rozdział 23 – Wymiar sprawiedliwości i prawa podstawowe, rozdział 24 –Sprawiedliwość, wolność i bezpieczeństwo, Kryteria gospodarcze, rozdział 5 – Zamówienia publiczne, rozdział 18 – Statystyka, rozdział 32 – Kontrola finansowa

WSTĘPNE WSPÓLNE STANOWISKO UNII EUROPEJSKIEJ

UE zgadza się, że Albania ogólnie spełniła kryteria pośrednie określone we wspólnym stanowisku otwierającym Unii Europejskiej (AD 18/24 CONF-ALB 3). W oparciu o tę ocenę niniejsze wstępne wspólne stanowisko UE uzupełnia wspólne stanowisko UE w sprawie otwarcia klastra 1, w którym określono już stanowisko UE i kryteria zamykające dotyczące rozdziałów 5, 18 i 32, które nadal są aktualne. Niniejsze wstępne wspólne stanowisko UE służy m.in. ustaleniu pozostałych kryteriów zamykających w ramach tego klastra.

Niniejsze stanowisko Unii Europejskiej jest oparte na jej ogólnym stanowisku na konferencję akcesyjną z udziałem Albanii (AD 5/22 CONF-ALB 2) i podlega zasadom negocjacyjnym zatwierdzonym podczas tej konferencji, a zwłaszcza zasadom następującym:

- opinie wyrażone przez Albanie lub UE na temat danego rozdziału negocjacyjnego w żaden sposób nie będą przesądzać o stanowisku, jakie może zostać przyjęte w sprawie innych rozdziałów;
- porozumień – nawet częściowych – osiągniętych w trakcie negocjacji nad poszczególnymi rozdziałami nie należy uznawać za ostateczne, dopóki nie zostanie osiągnięte ogólne porozumienie dotyczące wszystkich rozdziałów;
- jak również wymogom określonym w pkt 3, 5, 10, 14, 16, 31, 33, 36, 38, 39, 46, 47 i 48 ram negocjacyjnych.

UE zachęca Albanie, by kontynuowała proces dostosowywania ustawodawstwa do unijnego dorobku prawnego i odnośnych norm europejskich oraz by skutecznie wdrażała i egzekwowała ten dorobek, a także – ogólnie – by jeszcze przed przystąpieniem do UE opracowała strategię i instrumenty, które będą możliwie najbliższe unijnym strategiom i instrumentom. UE podkreśla, że należy zapewnić pełne wdrożenie kluczowych reform i aktów prawnych w odniesieniu do całego klastra dotyczącego kwestii podstawowych, w tym solidne wyniki przedstawione poniżej.

UE odnotowuje, że w swoim stanowisku AD 19/24 CONF-ALB 4 Albania akceptuje unijny dorobek prawny objęty klastrem 1 obowiązujący na dzień 2 października 2024 r. oraz że będzie ona gotowa do wdrożenia go przed datą przystąpienia do Unii Europejskiej.

UE z aprobatą odnotowuje różne działania i środki przyjęte i wdrożone przez Albanie w oparciu m.in. o plany działania dotyczące praworządności, reformy administracji publicznej i funkcjonowania instytucji demokratycznych, a także wysiłki Albanii podjęte w celu spełnienia kryteriów pośrednich określonych w dok. AD 18/24 CONF-ALB 3.

1. Funkcjonowanie instytucji demokratycznych

UE z zadowoleniem odnotowuje, że Albania nadal umacnia swoje instytucje demokratyczne i że jej ramy prawne i instytucjonalne umożliwiają zachowanie demokratycznego charakteru procesu wyborczego. UE zachęca Albanie, aby wyeliminowała pozostałe niejasności i rozbieżności prawne wskazane przez OBWE/ODIHR i uwzględniła inne wspólne zalecenia OBWE/ODIHR i Komisji Weneckiej, zwłaszcza w odniesieniu do ordynacji wyborczej, zasad wyborczych i administracji wyborczej, które to zalecenia również należy wdrożyć skutecznie i terminowo z myślą o nadchodzących wyborach samorządowych. UE wzywa Albanie do dalszego wzmocnienia ustawodawstwa dotyczącego mediów w kampaniach wyborczych, w szczególności w zakresie reklamy politycznej, dezinformacji i platform internetowych, tak aby dostosować je do unijnego dorobku prawnego i norm europejskich i skutecznie wdrożyć. UE podkreśla, że chociaż większość partii podpisała dobrowolny kodeks postępowania dotyczący kampanii cyfrowych, nadal powszechnie występują treści manipulacyjne i prowadzące do podziałów, a działania monitorujące są ograniczone. UE podkreśla, że Albania musi zapewnić równe warunki działania wszystkim kandydatom, podejmując działania w celu zapobieżenia niewłaściwemu wykorzystywaniu zasobów państwowych i wpływów instytucjonalnych oraz ograniczając możliwości rozdawnictwa stanowisk publicznych. UE przyjmuje do wiadomości, że utworzono ponadpartyjną komisję parlamentarną zajmującą się reformą ordynacji wyborczej, co powinno doprowadzić do pluralistycznego i konstruktywnego dialogu politycznego oraz do konsultacji ze wszystkimi zainteresowanymi podmiotami.

UE zachęca do dalszej konsolidacji instytucjonalnej roli Zgromadzenia Albanii i odnotowuje działania w tym kierunku. UE odnotowuje jednak, że na sesjach parlamentarnych w dalszym ciągu występują napięcia, a nadzór nad władzą wykonawczą jest ograniczony. UE odnotowuje też, że proces dostosowywania ustawodawstwa krajowego do unijnego dorobku prawnego wymaga gruntownych prac i zapewnienia odpowiedniego czasu na konsultacje merytoryczne, i oczekuje, że prace te będą się toczyły w ramach pluralistycznego dialogu z odpowiednimi podmiotami, w tym ze społeczeństwem obywatelskim. W tym kontekście EU przypomina, jak ważne jest, by Albania powstrzymała się od wszelkich środków ustawodawczych niezgodnych z normami europejskimi. UE zachęca do dalszych wysiłków w celu zwiększenia przejrzystości i rozliczalności, uczciwości oraz skuteczności, w tym w odniesieniu do kontaktów w ramach parlamentu oraz między parlamentem a organizacjami pozarządowymi / organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, w tym w odniesieniu do terminów publikacji parlamentarnych. UE przypomina, że funkcjonujący parlament musi być w stanie sprawować stały skuteczny i niezakłócony nadzór nad władzą wykonawczą, w tym za pośrednictwem komisji śledczych, oraz wykonywać swoje zadania ustawodawcze z zachowaniem przejrzystości i rozliczalności, uczciwości i skuteczności, m.in. poprzez konstruktywny i pluralistyczny dialog polityczny, również w ramach partii politycznych. Zapewnienie realizacji tych funkcji stanowi jeden z głównych filarów procesu akcesyjnego.

UE podkreśla, że, ogólnie rzecz biorąc, istnieją prawne, regulacyjne i instytucjonalne ramy działania **społeczeństwa obywatelskiego**, jednak potrzebne są usprawnienia, które umożliwią pełne wdrożenie ram prawnych w szczególności w odniesieniu do procedur rejestracyjnych.

UE odnotowuje, że procesy konsultacyjne muszą zostać ulepszone, tak aby stały się bardziej inkluzywne i skuteczne oraz by miały lepszą jakość, zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnym; konieczne są też dodatkowe wysiłki i zasoby, w tym przejrzyste finansowanie publiczne, aby trwale zapewnić warunki działania społeczeństwu obywatelskiemu.

2. Reforma administracji publicznej

UE odnotowuje, że Albania przyjęła **ramy strategiczne dotyczące administracji publicznej**.

UE przyjmuje do wiadomości, że utworzono ponadpartyjną komisję parlamentarną zajmującą się reformą terytorialną. UE z zadowoleniem odnotowuje przyjęcie nowej strategii reformy administracji publicznej na lata 2025–2030 i nowej strategii zarządzania finansami publicznymi na lata 2024–2030 oraz przypomina, jak ważne jest, by przyszłe reformy były spójne z normami europejskimi i międzynarodowymi i by zostały przeprowadzone w drodze pluralistycznego dialogu ze wszystkimi podmiotami, takimi jak społeczeństwo obywatelskie i przedstawiciele mniejszości narodowych. UE podkreśla, że należy zapewnić skuteczną i terminową realizację tych strategii, zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnym, i zachęca Albanę do udoskonalenia ram monitorowania i sprawozdawczości. Należy zadbać o ogólną spójność strategii dotyczącej reformy administracji publicznej z innymi dokumentami strategicznymi i z zakresu planowania polityki oraz o stabilność finansowania działań związanych z reformą administracji publicznej. UE podkreśla również, że system koordynacji polityki w dalszym ciągu jest złożony i należy go jeszcze bardziej uprościć.

UE podkreśla, że Albania jest umiarkowanie przygotowana, jeżeli chodzi o **formułowanie i koordynację polityki**. Co do formułowania polityki, podstawa prawna i struktura instytucjonalna na potrzeby spójnego kształtowania polityki już w dużej mierze istnieją. UE zaznacza, że Albania musi zmodernizować swoje ramy regulacyjne, aby usprawnić średnioterminowe planowanie polityki, musi zwiększyć jakość ocen skutków regulacji i ulepszyć konsultacje publiczne oraz rozszerzyć ich stosowanie, tak by obejmowały wszystkie przepisy wtórne. UE odnotowuje, że Albania powinna zapewnić odpowiednie działania w następstwie konsultacji publicznych i umożliwić większy udział społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności w monitorowaniu wdrażania unijnego dorobku prawnego. UE podkreśla, że Albania musi wzmocnić parlamentarny nadzór nad działaniami rządu poprzez dogłębny i pluralistyczny dialog polityczny i konsultacje publiczne.

UE odnotowuje, że albańskie przepisy o **służbie cywilnej** są w szerokim stopniu dostosowane do podstawowych zasad rekrutowania, awansowania i odwoływania opartych na osiągnięciach i przejrzystości. Jednak przepisy o rekrutowaniu i awansowaniu w oparciu o osiągnięcia muszą być w praktyce konsekwentnie wdrażane i monitorowane na wszystkich szczeblach. UE odnotowuje działania podjęte przez Albanię w celu zmiany ustawodawstwa dotyczącego służby cywilnej, która to zmiana ma usprawnić proces rekrutacji oparty na osiągnięciach i proces rekrutacji na wyższe stanowiska; UE wzywa Albanię do postępów w przyjmowaniu i wdrażaniu tego ustawodawstwa. UE odnotowuje ukończenie reformy wynagrodzeń urzędników służby cywilnej, w tym rozszerzenie tej reformy na administrację na szczeblu lokalnym. UE podkreśla, że Albania musi w większym stopniu zharmonizować i wdrożyć system klasyfikacji zawodów we wszystkich instytucjach. UE podkreśla, jak ważne jest, by Albania zapewniła administrację publiczną zdolną do skutecznego wdrażania unijnego dorobku prawnego i reform związanych z UE, wzmacniającą odpowiedzialność instytucjonalną, w tym w zakresie korzystania z zewnętrznej wiedzy fachowej, oraz by uruchomiła trwałe finansowanie publiczne.

UE odnotowuje prace Albanii na rzecz udoskonalenia ram prawnych dotyczących **organizacji centralnych organów administracyjnych**. UE zwraca się do Albanii o postępy w skutecznym wdrażaniu zmienionej ustawy o organizacji i funkcjonowaniu administracji państwowej. Wzywa do wzmocnienia nadzoru, który odpowiednie ministerstwa prowadzą nad podległymi agencjami. UE zachęca Albanię, by zwiększyła przejrzystość działania instytucji publicznych, w tym poprzez ułatwienie obywatelom dostępu do informacji publicznych. UE przypomina, jak ważne jest, by Albania zapewniła podział obowiązków między władzami centralnymi i lokalnymi, w tym autonomię władz lokalnych, zgodnie z albańskim systemem prawnym i z uwzględnieniem zaleceń odpowiednich organów międzynarodowych.

UE przypomina, że sposobem na usprawnienie administracji publicznej jest cyfryzacja, która zapewnia bardziej przejrzyste, efektywniejsze i skuteczniejsze e-usługi wysokiej jakości przy obniżonych kosztach administracyjnych i zmniejszonym obciążeniu dla obywateli i przedsiębiorstw. UE przyjmuje do wiadomości ogólnie wysoki stopień **cyfryzacji usług publicznych**, którą obecnie jest objętych ok. 95% tych usług. UE zwraca się do Albanii, aby w dalszym ciągu gwarantowała równe traktowanie i dostępność usług administracyjnych wszystkim obywatelom i przedsiębiorstwom. Zachęca Albanie do wzmożenia wysiłków w zakresie upraszczania procedur i usług administracyjnych oraz do zwiększenia cyberbezpieczeństwa. UE z zadowoleniem odnotowuje, że przyjęto krajowe ramy interoperacyjności zgodne z najnowszymi europejskimi ramami interoperacyjności. UE zachęca Albanie, by dalej śledziła zmiany w unijnym dorobku prawnym dotyczącym kwestii cyfrowych, w szczególności w unijnym prawodawstwie dotyczącym identyfikacji elektronicznej i usług zaufania (rozporządzenie eIDAS), z myślą o utworzeniu krajowego portfela tożsamości cyfrowej.

UE odnotowuje, że istnieją ramy **zarządzania finansami publicznymi**, choć należy je jeszcze udoskonalić. UE odnotowuje, że Albania poczyniła pewne postępy w ulepszaniu swoich średniookresowych ram budżetowych, i z aprobatą odnotowuje przyjęcie średniookresowej strategii w zakresie dochodów na lata 2024–2027. UE apeluje do Albanii, aby w pełni przywróciła praktykę przeprowadzania przeglądów budżetu w parlamencie i aby posługiwała się aktami normatywnymi tylko w wyjątkowych i należycie uzasadnionych sytuacjach, zapewniając, by parlament w pełni mógł wykonywać swoje uprawnienia budżetowe. Podkreśla, że ważne jest, aby Albania zwiększała zdolności instytucjonalne do monitorowania ryzyk fiskalnych i wzmocniła zarządzanie inwestycjami publicznymi. UE zachęca Albanie do utworzenia i uruchomienia rady fiskalnej, aby zwiększyć wiarygodność polityk fiskalnych w tym kraju.

3. Rozdział 23: Wymiar sprawiedliwości i prawa podstawowe

UE podkreśla, że albańskie ramy ustawodawcze i instytucjonalne są w wysokim stopniu dostosowane do unijnego dorobku prawnego i odnośnych norm europejskich w zakresie **funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości**. UE zwraca się do Albanii, by skonsolidowała wdrażanie reform za pomocą zmienionej strategii w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości na lata 2024–2030, co umożliwi zacieśnienie współpracy międzyinstytucjonalnej, regularne monitorowanie oraz lepsze gromadzenie i analizę danych.

UE zauważa, że Albania poczyniła postępy, jeśli chodzi o **niezależność i bezstronność** systemu sądowego i systemu prokuratorskiego. UE odnotowuje dotychczasowe osiągnięcia Albanii i jej plany dotyczące dalszego zwiększania zdolności, niezależności i efektywności autonomicznych organów wymiaru sprawiedliwości oraz dotyczące konsolidowania postępów w drodze dokonywania mianowań i awansowania w oparciu o osiągnięcia, poprzez zwiększanie przejrzystości awansów i rygorystyczne dalsze przeprowadzanie szczegółowych okresowych kontroli uczciwości w trakcie karier sędziowskich i prokuratorskich. UE odnotowuje również działania podjęte przez Albanie, by zapewnić przestrzeganie wysokich standardów określonych w procesie weryfikacji, i podkreśla, że Albania musi w zrównoważony sposób chronić i utrzymywać te standardy. UE wzywa też Albanie do zapewnienia skutecznego stosowania w praktyce zasad losowego przydzielania spraw, przy czym konieczne są dalsze wysiłki, aby zapewnić pełną automatyzację tego systemu. UE wyraża ubolewanie i wzywa Albanie do skutecznego zaradzenia podejmowanym przez urzędników publicznych lub polityków, w tym na wysokich stanowiskach, coraz częstszym i alarmującym próbom wywierania nadmiernego wpływu na instytucje wymiaru sprawiedliwości, w tym na Prokuraturę Specjalną ds. Walki z Korupcją i Przystępczością Zorganizowaną (SPAK) i do reagowania na ataki personalne na sędziów i prokuratorów, a także do dalszego wzmacniania odporności instytucji wymiaru sprawiedliwości na ingerencje wewnętrzne i zewnętrzne, w tym poprzez zapewnienie, aby Najwyższa Rada Sądowa i Wysoka Rada Prokuratorów dalej zdecydowanie reagowały na ataki na wymiar sprawiedliwości ze strony przedstawicieli władzy wykonawczej lub ustawodawczej. UE stanowczo podkreśla, że zarówno władza wykonawcza, jak i władza ustawodawcza w Albanii muszą w pełni respektować niezależność wymiaru sprawiedliwości i w trybie priorytetowym całkowicie wdrożyć wiążące decyzje Trybunału Konstytucyjnego, gdyż zauważa przykłady niepełnego i opóźnionego wdrożenia decyzji przez władzę wykonawczą i ustawodawczą w przeszłości. UE podkreśla ponadto, że przepisy i praktyki dotyczące uchylania immunitetu powinny opierać się na normach europejskich, w szczególności tych określonych w opiniach i zaleceniach Komisji Weneckiej. UE zaznacza, jak ważne jest, aby Albania zapewniła stosowanie najwyższych standardów uczciwości, przejrzystości i opierania się na osiągnięciach podczas mianowania wszystkich członków autonomicznych organów wymiaru sprawiedliwości i innych kluczowych organów sądowych i prokuratorskich.

UE odnotowuje, że Albania dysponuje ramami prawnymi i instytucjonalnymi, które zapewniają solidne uregulowanie, w sposób trwały, kwestii **rozliczalności** systemu sądowego. UE z aprobatą odnotowuje, że Albania ukończyła proces weryfikacji na poziomie pierwszej instancji i że zamierza należycie ją ukończyć na poziomie instancji odwoławczej w terminie przewidzianym w konstytucji, pod nadzorem międzynarodowej operacji monitorowania. UE podkreśla, że Albania musi wszcząć kolejne postępowania karne wobec sędziów i prokuratorów oskarżonych podczas procesu weryfikacji o działania przestępcze; zwraca też uwagę na kluczowe znaczenie stosowania w praktyce wysokich standardów określonych w procesie weryfikacji. UE odnotowuje także, że Albania podjęła pierwsze kroki w celu zadbania o to, aby służby kontroli i instytucje autonomiczne, zwłaszcza Wysoki Inspektorat ds. Wymiaru Sprawiedliwości, Najwyższa Rada Sądownicza i Wysoka Rada Prokuratorów mogły osiągać solidne i trwałe wyniki w zakresie rozliczalności i uczciwości wymiaru sprawiedliwości na wszystkich szczeblach; konieczne są jednak dalsze działania, aby zwiększyć zdolności Wysokiego Inspektoratu ds. Wymiaru Sprawiedliwości, zapewnić większą przejrzystość i ograniczyć transfery poziome, unikając przy tym w szczególności wykorzystywania tych transferów do celów przyznawania awansów. UE odnotowuje, że zmieniono przepisy dotyczące mianowania członków Najwyższej Rady Sądowniczej i Wysokiej Rady Prokuratorów niebędących sędziami ani prokuratorami w celu zapewnienia, aby w procedurze tej kierowano się kryterium największych osiągnięć i uczciwości.

UE odnotowuje wysiłki Albanii na rzecz stworzenia dobrej podstawy, jeśli chodzi o **jakość i efektywność** systemu sądowego. Stwierdza, że wysiłki te muszą być kontynuowane w celu zapewnienia wystarczających zasobów kadrowych i finansowych, aby umożliwić pełne, efektywne i niezależne działanie wymiaru sprawiedliwości i zagwarantować prawo dostępu do niego, m.in. poprzez dalsze zredukowanie zaległości w ocenach. UE odnotowuje postępy we wzmacnianiu Szkoły Sędziów i Prokuratorów, tak aby zaoferować osobom aspirującym do zawodu sędziowskiego lub prokuratorskiego edukację na poziomie wyższym, i zwraca się do Albanii o dalsze nasilenie tych działań, w tym o usprawnienie i zwiększenie skuteczności przebiegu egzaminów wstępnych i o oparcie ich na przejrzystości, obiektywnych kryteriach i uczciwej konkurencji. UE zgadza się, że Albania musi dalej ulepszać narzędzia informatyczne, którymi dysponują sądy, i odnotowuje plany Albanii w tym zakresie. UE apeluje ponadto o terminowe wprowadzenie zintegrowanego systemu zarządzania sprawami i akcentuje znaczenie zapobiegania wszelkiemu nieuprawnionemu dostępowi do danych z tego systemu. UE odnotowuje ponadto, że należy stale zapęłniać pozostałe wakaty sędziowskie, co ze względu na konieczność zapewnienia efektywności wymiaru sprawiedliwości jest sprawą pilną; w tym kontekście trzeba będzie również określić kwoty kandydatów na sędziów, które odpowiednio zaspokoją potrzeby systemu sądowego. UE podkreśla, że należy poprawić jakość infrastruktury sądów i prokuratur oraz zwiększyć bezpieczeństwo osób fizycznych, także w ramach organów wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania. UE przypomina również, jak ważne jest, by Albania zapewniła skuteczną ochronę sądową oraz spójne, terminowe i kompletne/pełne wykonanie wszystkich wyroków sądowych.

UE odnotowuje, że albańskie ramy ustawodawcze i instytucjonalne dotyczące **zwalczania korupcji** są częściowo dostosowane do unijnego dorobku prawnego. UE z zadowoleniem przyjmuje wymierne postępy Albanii, jeśli chodzi o dochodzenia, ściganie i wydawanie wyroków skazujących w sprawach o korupcję, w tym wobec urzędników wysokiego szczebla. UE z aprobatą odnotowuje dobre wyniki osiągnięte dotychczas przez SPAK i jej sądy, w tym w sprawach dotyczących korupcji na wysokim szczeblu. UE zaznacza jednak, że korupcja w dalszym ciągu dominuje w większości obszarów życia publicznego i gospodarczego, w tym we wszystkich działach administracji centralnej i samorządowej oraz instytucji centralnych i samorządowych, pozostając poważnym problemem. UE podkreśla, że Albania musi osiągać dalsze znaczne postępy w zakresie zapobiegania korupcji mającej ogólny i powszechny charakter i eliminowania jej. UE odnotowuje postępy Albanii, jeśli chodzi o wprowadzanie dalszych zmian i uzupełnień jej ram prawnych i instytucjonalnych dotyczących walki z korupcją. UE podkreśla, że środki te muszą teraz być wdrażane z determinacją i przynosić efekty zwłaszcza w sektorach najbardziej zagrożonych korupcją, przede wszystkim w odniesieniu do infrastruktury publicznej, katastru i praw własności, ceł, administracji podatkowej, edukacji, zdrowia, zamówień publicznych i umów partnerstwa publiczno-prywatnego. UE zwraca się do Albanii o sfinalizowanie przeglądu i skuteczne wdrożenie ustawodawstwa dotyczącego darowizn i sponsoringu oraz finansowania partii politycznych, poprzez pluralistyczny i konstruktywny dialog międzypartyjny, z myślą o zwiększeniu przejrzystości. UE odnotowuje wysiłki Albanii na rzecz wzmocnienia zdolności instytucjonalnych i koordynacji działań instytucji zapobiegających korupcji; wysiłki te należy wzmocnić. UE odnotowuje, że zwiększono potencjał operacyjny i zasoby kadrowe Prokuratury Specjalnej ds. Walki z Korupcją i Przystępczością Zorganizowaną (SPAK) i odnośnych sądów; działania te należy kontynuować. UE z zadowoleniem przyjmuje postępy, jeśli chodzi o solidne wyniki w systemowym eliminowaniu korupcji, i wzywa Albanie do dalszego wzmocnienia tych wysiłków, zwłaszcza na wysokim szczeblu, w tym w odniesieniu do ostatecznego konfiskowania mienia, i zwiększenia liczby spraw kierowanych do SPAK przez inne organy, w tym albańską policję państwową. UE wyraża ubolewanie z powodu niektórych wcześniejszych decyzji albańskiego parlamentu oraz uwag urzędników publicznych dotyczących dochodzeń przeciwko byłym urzędnikom publicznym i członkom parlamentu. UE podkreśla znaczenie tego, by Albania zintensyfikowała wysiłki na rzecz zwalczania korupcji na wysokim szczeblu i przestrzegania zasady równości wobec prawa i by wymiar sprawiedliwości, w tym SPAK, kontynuował swoje prace bez ingerencji z zewnątrz, w sposób niezależny, z zachowaniem bezstronności, rozliczalności, profesjonalizmu i poszanowania prawa do obrony.

UE odnotowuje postępy osiągnięte we wzmacnianiu efektywności ram zapobiegania korupcji i wzywa Albanę do dalszego nasilenia tych działań, m.in. poprzez dalsze dostosowywanie przepisów do unijnego dorobku krajowego oraz systematyczne i skuteczne wdrażanie wszystkich zaleceń wynikających z międzynarodowych mechanizmów monitorowania przestrzegania konwencji, których Albania jest stroną, w tym konwencji NZ przeciwko korupcji, oraz zaleceń Grupy Państw Przeciwko Korupcji (GRECO) działającej w ramach Rady Europy. UE podkreśla, że zasadnicze znaczenie ma to, aby Albania zapewniła zgodność przyszłych zmian prawnych w przepisach prawa karnego, w tym przepisach dotyczących ewentualnych amnestii, z unijnym dorobkiem prawnym i normami europejskimi; Albania powinna dopilnować, aby zmiany te w pełni sprzyjały utworzeniu krajowego planu konsekwentnego ograniczania korupcji.

UE odnotowuje, że albańskie ramy prawne i instytucjonalne są częściowo dostosowane do unijnego dorobku prawnego i norm europejskich, jeżeli chodzi o **prawa podstawowe**; UE podkreśla, że wdrażanie musi zostać usprawnione, tak aby zagwarantować możliwość pełnego korzystania z praw podstawowych w praktyce – należy m.in. zwiększyć zdolności niezależnych instytucji ds. praw podstawowych i systematycznie realizować ich zalecenia, jak również zalecenia międzynarodowych organów monitorujących, w tym europejskiego komitetu ds. zapobiegania torturom, a także wykonać wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. UE odnotowuje, że Albania musi dostosować przepisy krajowe do unijnego dorobku prawnego dotyczącego postępowań karnych, praw ofiar i praw procesowych.

UE z zadowoleniem odnotowuje przyjęcie nowej ustawy o **ochronie danych osobowych** i dziesięciu towarzyszących jej aktów wykonawczych zgodnie z odnośnym unijnym dorobkiem prawnym. UE odnotowuje, że Albania musi teraz zapewnić skuteczne wdrożenie i egzekwowanie nowych ram prawnych. UE odnotowuje, że Albania planuje zwiększyć zdolności instytucjonalne Komisarza ds. Prawa do Informacji i Ochrony Danych osobowych, a także administratorów publicznych i prywatnych, tak aby zapewnić skuteczne egzekwowanie przedmiotowego prawa, w tym realizować działania zwiększające świadomość społeczną. UE podkreśla, jak ważne jest, aby Albania zrealizowała swój plan dotyczący skutecznego ścigania naruszeń praw do ochrony danych osobowych, w tym naruszeń na szeroką skalę.

UE odnotowuje, że w odniesieniu do **wolności wypowiedzi** albańskie ramy prawne i instytucjonalne są częściowo dostosowane do unijnego dorobku prawnego i norm europejskich, ale nadal konieczne są istotne usprawnienia. UE odnotowuje, że Albania podjęła pierwsze działania w celu przeprowadzenia głębokiej reformy. UE wzywa Albanę do zakończenia prac nad zmianami ram prawnych i regulacyjnych i do wprowadzenia niezbędnych środków wdrażania i egzekwowania w celu dodatkowego zwiększenia przejrzystości własności mediów, pluralizmu mediów i niezależności redakcyjnej, a także w celu zwiększenia przejrzystości finansowania mediów ze źródeł prywatnych i państwowych oraz zwiększenia autonomii regulatora mediów i niezależności nadawcy państwowego, zgodnie z unijnym dorobkiem prawnym.

UE z zaniepokojeniem odnotowuje, że atmosfera sprzyjająca słownym i fizycznym atakom, kampaniom oszczerstw i strategicznym powództwom zmierzającym do stłumienia debaty publicznej (SLAPP), które skierowane są przeciwko dziennikarzom, nie zmienia się i że problemem tym należy zająć się w sposób kompleksowy. UE przyjmuje do wiadomości nowe przepisy kodeksu karnego dotyczące depenalizacji zniesławienia w przypadku dziennikarzy. UE przypomina, jak ważne jest, aby Albania w pełni i bez dalszej zwłoki uchyliła pozostałe przepisy karne dotyczące znieważania i zniesławiania i dostosowała aspekty cywilne kwestii zniesławiania do norm europejskich; UE wzywa także do pełnego i szybkiego dostosowania albańskich przepisów do unijnej dyrektywy w sprawie przeciwdziałania strategicznym powództwom zmierzającym do stłumienia debaty publicznej (SLAPP). UE podkreśla również znaczenie realizacji zalecenia UE [...] dotyczącego przeciwdziałania SLAPP. UE podkreśla, że konieczne będzie podjęcie uważnych działań następczych, w szczególności przez wyznaczone punkty kontaktowe w ramach policji państwowej i prokuratury, tak aby środki i zabezpieczenia formalne zostały skutecznie wdrożone i przełożyły się na konkretną poprawę, jeśli chodzi o bezpieczeństwo dziennikarzy i warunki ich pracy. Wszelkie zmiany w ramach prawnych muszą być zgodne z normami i zaleceniami europejskimi, w tym z opiniami Komisji Weneckiej, oraz podlegać inkluzywnym konsultacjom z organizacjami medialnymi i ze społeczeństwem obywatelskim. W tym kontekście UE odnotowuje prowadzony obecnie zorganizowany dialog między instytucjami i podmiotami medialnymi służący omówieniu kluczowych reform w celu zwiększenia wolności wypowiedzi, wolności mediów i ich pluralizmu. Zalecenia wynikające z tego dialogu powinny służyć jako podstawa dalszych koniecznych reform w sektorze medialnym.

Jeżeli chodzi o **równouprawnienie płci i o niedyskryminację**, w których to obszarach Albania osiągnęła częściowy stopień dostosowania przepisów do unijnego dorobku prawnego, UE odnotowuje dalsze postępy Albanii w realizacji planu pełnego dostosowania krajowego ustawodawstwa dotyczącego niedyskryminacji do unijnego dorobku prawnego, a także środki dostosowawcze w odniesieniu do dyrektywy w sprawie równości rasowej. UE podkreśla potrzebę zapewnienia instytucjonalnej zdolności i trwałego finansowania na wszystkich szczeblach administracji, aby umożliwić szybkie wdrożenie środków; chodzi m.in. o dostosowanie przepisów prawnych o niedyskryminacji, zwalczaniu przestępstw z nienawiści i mowy nienawiści wymierzonych we wszystkie grupy, niezależnie od religii, narodowości, pochodzenia rasowego lub etnicznego i wszelkich innych przyczyn dyskryminacji, oraz o dostosowanie przepisów o ochronie praw osób LGBTI, w tym dzięki działaniom Komisarza ds. Ochrony przed Dyskryminacją, które to stanowisko nie zostało ponownie obsadzone od 2023 r., oraz Rzecznika Praw Obywatelskich, którego zdolności instytucjonalne należy zwiększyć. UE odnotowuje też, że Albania zamierza ukończyć dostosowywanie swoich przepisów do unijnego dorobku prawnego dotyczącego równouprawnienia płci, w szczególności w celu skutecznego zwalczania przemocy seksualnej i przemocy ze względu na płeć, oraz z zadowoleniem odnotowuje przyjęcie ustawy o równouprawnieniu płci. Podejmowane działania należy skoncentrować na skutecznym wdrażaniu i zwiększaniu zdolności do utrzymania schronisk dla ofiar przemocy. UE zwraca się do Albanii o przeznaczenie dalszych zasobów na zwiększenie zdolności instytucjonalnych i na zapewnienie zdolności świadczenia usług umożliwiających dochodzenie roszczeń i udzielanie pomocy ofiarom. UE zauważa, jak ważne jest, by Albania wzmocniła prawa osób z niepełnosprawnościami, w tym osiągnęła znaczne postępy na drodze do deinstytucjonalizacji, w zakresie wspierania niezależnego życia osób z niepełnosprawnościami i w zakresie dostępności¹.

UE przypomina, że Albania planuje chronić i wzmocnić **prawa dziecka**, m.in. poprzez usprawnienie zintegrowanego systemu ochrony dziecka i poprzez poszerzenie dostępności usług środowiskowych w celu zakończenia procesu deinstytucjonalizacji opieki nad dziećmi. UE podkreśla, że konieczne jest szybkie przeprowadzenie tej reformy, aby zachować i wzmocnić prawa dziecka, kierując się najlepszym interesem dziecka jako zasadą przewodnią. UE wzywa Albanie do przeznaczenia odpowiednich środków finansowych i wzmocnienia zdolności instytucjonalnych na wszystkich szczeblach sprawowania rządów z myślą o zwalczaniu ubóstwa dzieci.

¹ Kwestie włączenia edukacyjnego i zawodowego omówiono przy okazji rozdziałów 19 i 26.

Co do **prawa własności** UE odnotowuje, że Albania zamierza zapewnić w tym obszarze skuteczną ochronę prawną, i podkreśla znaczenie bezzwłocznego zajęcia się tą kwestią zgodnie z traktatami unijnymi oraz zapewnienia skutecznego i terminowego egzekwowania wszystkich wyroków sądowych, w szczególności prawomocnych wyroków sądowych, uznających prawo własności byłego właściciela, co położy kres przedłużającym się sytuacjom nieegzekwowania. Dotyczy to również wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w tej dziedzinie; UE odnotowuje, że Albania przyjęła przepisy wykonawcze do ustawy o katastrze i do ustawy o sfinalizowaniu przejściowych procesów własnościowych, jednak nadal występują istotne problemy wdrożeniowe. UE odnotowuje nieproporcjonalny wpływ na obszary, na których mieszka duża liczba osób należących do mniejszości narodowych, na obszary o wysokiej wartości gospodarczej i na obszary przybrzeżne. W szczególności, zgodnie z planem działania w odniesieniu do rozdziałów dotyczących praworządności, wprowadza się efektywny i przejrzysty system rejestracji własności i zintegrowany system zarządzania własnością, który będzie oferował jednoznaczne i bezpieczne tytuły własności w Albanii – tym samym dzięki w pełni zdigitalizowanej usłudze zapewnione zostanie w praktyce do 2030 r. prawo do własności. W tym kontekście Albania wyznaczyła dwa pośrednie cele, odpowiednio, na 2026 r. i na 2028 r., które należy regularnie monitorować; Albania deklaruje osiągnięcie wymiernych stopniowych postępów do drugiego kwartału 2027 r., jeśli chodzi o pierwszą rejestrację i przyznanie następnie ostatecznych tytułów własności. Pierwszy cel dotyczy cyfryzacji map katastralnych, a drugi – zakończenia pierwszej rejestracji. W związku z tym UE podkreśla również, że Albania musi zapewnić publikację map katastralnych, zgodnie z procesem cyfryzacji, która jak dotąd jest ograniczona. Zaznacza, że Albania powinna także zadbać o to, aby – po tym jak zostaną opublikowane poszczególne mapy katastralne, a zainteresowane strony przedłożą dokumenty wymagane do rejestracji ich własności, Państwowa Agencja Katastralna, zdefiniowana w obowiązujących ramach prawnych, przystępowała w wyznaczonym 45-dniowym terminie do wydawania ostatecznych certyfikatów własności lub informowała zainteresowane strony, że roszczenie w sprawie danej własności zgłosiły strony trzecie (państwowe lub prywatne), tak by zainteresowane strony mogły skierować sprawę do sądu.

UE odnotowuje, że Państwowa Agencja Katastralna wprowadziła plan na rzecz uczciwości, uwzględniając opinie zainteresowanych stron, z myślą o zwiększeniu od 2025 r. przejrzystości, efektywności i rozliczalności w zakresie świadczenia usług, jak przewidziano w planie działania w odniesieniu do rozdziałów dotyczących praworządności. UE podkreśla także, że niezbędne jest nadal uzyskiwanie okresowych i szczegółowych informacji na temat realizacji wspomnianego planu. UE zwraca uwagę, że również Agencja ds. Obsługi Własności powinna działać w pełnej przejrzystości. Apeluje o ustalenie realistycznego harmonogramu wypłaty ewentualnych odszkodowań, tak aby zakończyła się ona do 2026 r., jak przewidziano w planie działania dotyczącym praworządności. W tym kontekście UE apeluje do albańskich władz, aby rozwiązały także problem sfałszowanych dokumentów, opisany w konkluzjach Rady z grudnia 2023 r. w sprawie rozszerzenia. Ponadto UE przypomina, że zmiana ustaw inwestycyjnych² zgodnie z najlepszymi praktykami unijnymi pozostaje kwestią o najwyższym priorytecie i że należy ją uregulować do 2026 r., jak przewidziano w programie reform w ramach planu wzrostu. W szczególności UE apeluje do albańskich władz o zadbanie, aby wywłaszczeniom w imię „interesu publicznego” towarzyszyły sprawiedliwe odszkodowania dla prawowitych właścicieli. Zwraca również uwagę, że przejrzysty proces klasyfikacji własności (grunty orne lub grunty pod zabudowę) pomógłby zapobiec niewłaściwym klasyfikacjom czy wszelkim nadużyciom.

² Kwestia ta jest omówiona przy okazji klastra 3 (rozdział 20), klastra 4 (rozdział 27) i klastra 6 (rozdział 30).

UE odnotowuje, że Albania planuje chronić i promować, zgodnie ze swoimi zobowiązaniami międzynarodowymi oraz normami europejskimi i międzynarodowymi, prawa osób należących do **mniejszości**, m.in. w drodze zapewnienia skutecznego wdrożenia ram ustawodawczych, w szczególności ustawy 96/2017 o ochronie mniejszości narodowych, i jej prawa wtórnego, i zachęca Albaniję do tych działań. UE wzywa Albaniję do przestrzegania ram ustawodawczych oraz prawa wtórnego w kontekście wszelkich reform wyborczych i administracyjnych. Odnotowuje przyjęcie, w grudniu 2024 r., pozostałych rozporządzeń wykonawczych dotyczących zasady wolnego samookreślenia i innych powiązanych praw oraz używania języków przez osoby należące do mniejszości narodowych w kontaktach z organami administracyjnymi i władzami publicznymi, jak przewidziano w planie działania dotyczącym praworządności. Podkreśla, że wdrożenie tych rozporządzeń na całym terytorium powinno być pełne, skuteczne i zgodne z normami europejskimi, przy uwzględnieniu wszystkich zaleceń odpowiednich międzynarodowych organów nadzoru i że powinno przebiegać przy udziale wszystkich zainteresowanych stron. UE apeluje do albańskich władz, aby podczas wdrażania tych rozporządzeń zadbały o poszanowanie w praktyce prawa do wolnego samookreślenia zgodnie z normami europejskimi. UE przypomina, że wszelkie dalsze sprawdzania lub wnioski o dowody powinny mieć nadal charakter wyjątkowy. UE odnotowuje też, że dostęp do edukacji w języku mniejszości musi być zagwarantowany na mocy obecnego ustawodawstwa, bez określania dodatkowych wymogów lub przesadnie dokładnego interpretowania przepisów o progu dotyczących mniejszości³. UE odnotowuje także konieczność dalszego wzmocnienia zdolności instytucjonalnych Państwowej Komisji ds. Mniejszości Narodowych oraz władz lokalnych i dalszego zapewniania im zasobów w perspektywie długoterminowej. Jeżeli chodzi o mniejszość romską i mniejszość egipską, UE odnotowuje, że Albania zamierza dotrzymać zobowiązań zawartych w deklaracji poznańskiej w obszarze edukacji, zatrudnienia, mieszkalnictwa i zdrowia, a także wzmocnić krajowy punkt kontaktowy ds. Romów. UE zwraca się do Albanii, aby przeznaczyła odpowiednie zasoby publiczne na wdrożenie środków w zakresie tej polityki i aby wzmocniła koordynację działań w tym obszarze. UE odnotowuje również, że w Albanii obowiązują przepisy umożliwiające osobom należącym do mniejszości zachowanie i rozwijanie własnego dziedzictwa kulturowego i promowanie wiedzy o ich historii.

UE podkreśla, że Albania musi zapewnić całkowite dostosowanie swoich ram ustawodawczych do unijnego dorobku prawnego w momencie przystąpienia do UE, tak aby zagwarantować możliwość pełnego korzystania z **praw wynikających z obywatelstwa UE**.

³ Kwestia ta jest omawiana przy okazji klastra 3 (rozdział 26).

4. Rozdział 24: Sprawiedliwość, wolność i bezpieczeństwo

UE odnotowuje, że Albania dysponuje ramami prawnymi i instytucjonalnymi w zakresie **zwalczania przestępczości zorganizowanej**. UE z zadowoleniem przyjmuje nowelizację albańskiego kodeksu karnego, która jest dostosowana do przepisów karnych zawartych w kluczowych aktach prawnych stanowiących część unijnego dorobku prawnego dotyczącego zwalczania poważnej i zorganizowanej przestępczości, terroryzmu i prania pieniędzy. Oprócz niedawnych zmian w kodeksie karnym należy przyjąć dalsze zmiany tych ram, tak aby w pełni dostosować je do unijnego dorobku prawnego. UE zachęca Albanie, by zapewniła kryminalizację naruszania unijnych środków ograniczających, a także kryminalizację przestępstw przeciwko środowisku. UE podkreśla, że współpraca albańskich organów ścigania z państwami członkowskimi UE, Europol, Eurojustem i CEPOL-em, a także bardzo duże zaangażowanie w EMPACT przynoszą pozytywne rezultaty w zakresie rozbijania zorganizowanych grup przestępczych. UE stwierdza, że wysiłki te należy jeszcze zintensyfikować i zachęca Albanie do dalszego uczestnictwa w działaniach strategicznych koordynowanych przez Europol. Jednocześnie konieczne są dalsze pilne wysiłki w celu rozwiązania problemów związanych z zapewnieniem uczciwości w policji, która jest nadal bardzo podatna na korupcję. W tym kontekście UE podkreśla, że Albania musi podjąć zdecydowane i trwałe działania w celu zwiększenia uczciwości w policji, zapewnienia ciągłych i szczegółowych dochodzeń prowadzonych przez Agencję Nadzoru nad Policją, rozwiązania problemu dużej rotacji kadr oraz zadbania o to, aby w policji proces mianowania, transferów i awansowania przebiegał w sposób przejrzysty i w oparciu o osiągnięcia. UE podkreśla również, że konieczne są dalsze działania, aby skonsolidować wyniki w prowadzeniu dochodzeń i ścigania, wydawaniu prawomocnych wyroków skazujących oraz zajmowaniu i konfiskowaniu mienia w sprawach dotyczących poważnej i zorganizowanej przestępczości, w tym prania pieniędzy, a także aby pokazać proaktywne i skuteczne podejście do współpracy międzynarodowej. UE podkreśla, że Albania powinna zapewnić instytucjom zwalczającym przestępczość zorganizowaną dalsze wsparcie na wysokim szczeblu, odpowiednie zasoby oraz zdolności techniczne i operacyjne, a także zbudować silną koordynację międzyinstytucjonalną. UE odnotowuje również postępy Albanii, jeśli chodzi o zapewnienie, aby równolegle z postępowaniami karnymi od momentu ich wszczęcia regularnie prowadzono dochodzenia finansowe, i zachęca ją do rozwinięcia zdolności do prowadzenia złożonych dochodzeń finansowych. UE zwraca się do Albanii, aby bardziej skonsolidowała postępy w tym obszarze.

UE zauważyła także ciągłe wysiłki Albanii, aby częściej zajmować i konfiskować mienie, zamrażać mienie pochodzące z działalności przestępczej i promować ponowne wykorzystanie tego mienia na rzecz społeczeństwa. UE z aprobatą odnotowuje przyjęcie ustawy o biurze ds. odzyskiwania mienia i ustanowienie takiego biura w ramach albańskiej policji państwowej. UE podkreśla, że należy zapewnić skuteczną identyfikację i śledzenie mienia pochodzącego z działalności przestępczej skutkujące częstszym zajmowaniem i konfiskatą takiego mienia. UE oczekuje, że Albania będzie nadal podejmować konkretne kroki, w tym w odniesieniu do swoich zdolności do koordynowania wysiłków z innymi odpowiednimi instytucjami, w celu zapewnienia pełnej operacyjności biura ds. odzyskiwania mienia, dysponującego odpowiednimi zasobami, by wykonywać swoje zadania.

UE przypomina, że w październiku 2023 r. Albania została usunięta z prowadzonego przez Grupę Specjalną ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF) wykazu jurysdykcji objętych zwiększonym monitoringiem, po tym jak zrealizowała swój plan działania i zawiesiła planowaną amnestię podatkową oraz planowany dobrowolny program przestrzegania przepisów podatkowych. UE wzywa Albanie, by zapewniła spójność przyszłych zmian prawnych w prawie karnym, w tym ewentualnych amnestii i dobrowolnych programów przestrzegania przepisów podatkowych, z krajowymi planami i postępowaniami dotyczącymi walki z przestępczością zorganizowaną; Albania musi też zapewnić zgodność tych zmian z odnośnym unijnym dorobkiem prawnym i normami międzynarodowymi, np. normami ustanowionymi przez MONEYVAL i FATF⁴.

UE apeluje do Albanii, aby przyjęła wszystkie niezbędne przepisy i środki wykonawcze w obszarze **cyberprzestępczości** i przystąpiła do drugiego dodatkowego protokołu do konwencji budapesztańskiej w celu skutecznego zwalczania cyberprzestępczości. UE odnotowuje, że Albania powinna uzyskać solidne wyniki w zapobieganiu cyberprzestępczości i ograniczaniu jej, zwłaszcza dzięki przygotowaniu skuteczniejszej reakcji organów ścigania skupiającej się na wykrywaniu, śledzeniu i ściganiu przestępców w tym obszarze, zapewniając tym organom odpowiednie zdolności i zasoby na potrzeby prowadzenia dochodzeń w zakresie cyberprzestępczości, w tym w Krajowym Biurze Śledczym.

⁴ Zwalczanie prania pieniędzy jest omówione przy okazji klastra 2 (rozdział 4).

UE odnotowuje postępy Albanii w działaniach na rzecz kryminalizacji wszelkich form **niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych**, i zwraca się do Albanii, aby położyła szczególny nacisk na ochronę i prewencję (w tym zapobieganie rewiktymizacji) w odniesieniu do takiego traktowania zarówno w internecie, jak i poza nim.

UE zauważa, że w Albanii dostępna jest duża liczba sztuk broni palnej, i zwraca się do Albanii o ograniczenie nielegalnego posiadania **broni palnej i nielegalnego handlu nią**.

UE z zadowoleniem odnotowuje przyjęcie przez Albanie krajowej strategii i planu działania w zakresie kontroli broni strzeleckiej i lekkiej (BSiL), które są w dużej mierze zgodne z celami i ogólnymi założeniami regionalnego planu działania na rzecz lepszej kontroli broni strzeleckiej i lekkiej na Bałkanach Zachodnich. UE zachęca Albanie do zapewnienia ich pełnego wdrożenia. UE z aprobatą odnotowuje również przyjęcie ustawy o przywozie, wywozie i tranzycie broni palnej, która to ustawa zapewnia dalsze dostosowanie przepisów do unijnego dorobku prawnego. UE wzywa Albanie, by zapewniła pełną zgodność także z unijnym dorobkiem prawnym dotyczącym kontroli nabywania i posiadania broni palnej. UE odnotowuje również, że Albania planuje zwiększyć wysiłki na rzecz podnoszenia świadomości, informowania i edukowania w zakresie zagrożeń i ryzyka związanych z niewłaściwym użyciem broni palnej, jej nielegalnym posiadaniem, nielegalnym handlem bronią palną / bronią strzelecką i lekką, a także na rzecz ograniczenia liczby sztuk nielegalnej broni palnej w drodze legalizacji, dobrowolnego oddania i dezaktywacji broni.

UE zauważa, że w kontekście **handlu ludźmi** Albania jest krajem pochodzenia, tranzytu i przeznaczenia i w dalszym ciągu musi silniej przeciwdziałać temu zjawisku, zwracając uwagę na jego istotny wpływ na kobiety i dziewczęta. UE podkreśla znaczenie dalszych wyników w tym obszarze, w tym w zakresie zwiększenia wsparcia dla ofiar udzielanego przez struktury publiczne. UE oczekuje, że Albania dostosuje swoje ustawodawstwo do unijnego dorobku prawnego dotyczącego handlu ludźmi.

UE odnotowuje, że współpraca antynarkotykowa albańskich organów ścigania z ich odpowiednikami z państw członkowskich UE przebiega dobrze, zwłaszcza w zakresie przeciwdziałania handlowi narkotykami. UE podkreśla, że obok przyjęcia formalnych ram strategicznych Albania będzie musiała wdrożyć nadrzędne strategiczne podejście w celu skutecznego i konsekwentnego zwalczania nielegalnej uprawy i produkcji narkotyków oraz handlu nimi, a także skutecznego i konsekwentnego zapobiegania tym procederom. UE odnotowuje, że Albania planuje wzmocnić i wprowadzić w życie ramy instytucjonalne, i z zadowoleniem przyjmuje ustanowienie krajowego centrum monitorowania narkotyków i krajowego systemu wczesnego ostrzegania, które umożliwiają wymianę informacji o nowych substancjach psychoaktywnych. UE wzywa Albanę do zapewnienia funkcjonowania i skuteczności krajowego systemu wczesnego ostrzegania, w tym poprzez zacieśnienie współpracy z Agencją Unii Europejskiej ds. Narkotyków (EUDA). UE podkreśla, że Albania musi uzyskać solidne wyniki w zajmowaniu i niszczeniu narkotyków oraz konfiskowaniu powiązanego mienia.

UE odnotowuje, że Albania dysponuje strategicznymi i prawnymi ramami w zakresie **zwalczania terroryzmu i brutalnego ekstremizmu**; ramy te są w dużej mierze zgodne z unijnym dorobkiem prawnym, choć nadal konieczne są pewne dalsze zmiany, aby osiągnąć pełne dostosowanie. UE odnotowuje również, że ramy te muszą być skutecznie wdrażane w praktyce. UE zachęca też Albanę do wdrożenia nowego Wspólnego planu działania na rzecz zapobiegania terroryzmowi i brutalnemu ekstremizmowi na Bałkanach Zachodnich oraz zwalczania tych zjawisk podpisanego w październiku 2025 r.; należy rozpocząć od przyjęcia krajowego planu działania. UE odnotowuje, że Albania zamierza zapewnić odpowiednie zasoby na potrzeby zwalczania terroryzmu i przeciwdziałania brutalnemu ekstremizmowi, usprawnić współpracę międzyagencyjną i międzynarodową oraz wzmocnić zarządzanie sprawami i mechanizmy przekazywania spraw dotyczących osób zradykalizowanych i popełniających przestępstwa o charakterze terrorystycznym. UE odnotowuje wysiłki na rzecz zapobiegania brutalnemu ekstremizmowi, a zwłaszcza prace prowadzone przez centrum koordynacji działań na rzecz przeciwdziałania brutalnemu ekstremizmowi. UE zauważa, że radykalizacja postaw, do której dochodzi w zakładach karnych, oraz rozpowszechnianie treści terrorystycznych w internecie nadal wymagają uwagi. UE odnotowuje, że współpraca regionalna oraz wymiana informacji szczególnie chronionych z Europolem i państwami członkowskimi przebiegają w sposób zadowalający, i stwierdza, że działania te należy kontynuować. UE podkreśla, że konieczne są dalsze prace, aby przeciwdziałać finansowaniu terroryzmu i praniu pieniędzy, w szczególności poprzez podniesienie skuteczności dochodzeń w sprawie finansowania terroryzmu. UE z zadowoleniem odnotowuje przyjęcie nowej ustawy o danych pasażera przekazywanych przed podróżą (API) i danych dotyczących przelotu pasażera (PNR) w celu zwiększenia zdolności do zwalczania terroryzmu i poważnych przestępstw związanych z podróżami lotniczymi.

UE podkreśla, jak ważne jest, aby Albania zapewniła ochronę **infrastruktury krytycznej** poprzez dostosowanie swoich ram prawnych dotyczących odporności podmiotów krytycznych do unijnego dorobku prawnego, wskazanie kluczowej infrastruktury krytycznej i opracowanie kryteriów do celów zarządzania taką infrastrukturą obejmujących analizę ryzyka.

UE odnotowuje, że albańskie ustawodawstwo przewiduje podstawowe zasady **współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, cywilnych i handlowych**; zauważa jednak, że konieczne jest dalsze dostosowywanie przepisów do unijnego dorobku prawnego. UE odnotowuje, że Albania planuje ratyfikację pozostałych odnośnych konwencji międzynarodowych w dziedzinie współpracy wymiarów sprawiedliwości. UE odnotowuje, że w lutym 2025 r. Albania ratyfikowała Konwencję haską z 2019 r. o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych. Ponadto UE zwraca się do Albanii o zwiększenie zdolności administracyjnych w celu spełnienia unijnych wymogów w zakresie współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, cywilnych i handlowych.

UE z zadowoleniem odnotowuje, że **w obszarze migracji** Albania przyjęła i wdraża kompleksową krajową strategię migracyjną (2024–2030) i powiązany z nią plan działania (2024–2026), które są zgodne z planem działania UE na rzecz Bałkanów Zachodnich przedstawionym przez Komisję w grudniu 2022 r. UE z zadowoleniem odnotowuje przyjęcie przez Albanie krajowego planu ewentualnościowego, który został przygotowany zgodnie z metodyką Agencji Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA) i Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex); zapewniono też odpowiedni budżet na wdrożenie planu w przypadku znaczącego wzrostu liczby przybywających migrantów oraz osób ubiegających się o ochronę międzynarodową.

UE odnotowuje, że Albania planuje przyjąć niezbędne zmiany w obszarze legalnej migracji, tak aby dostosować się do pewnych przepisów dotyczących łączenia rodzin, przepisów dotyczących jednego zezwolenia oraz do niedawnych zmian odnoszących się do niebieskiej karty UE.

UE zwraca się do Albanii o dostosowanie krajowych przepisów do unijnego dorobku prawnego w celu dalszego wzmocnienia walki z migracją nieuregulowaną. UE przyjmuje do wiadomości zobowiązanie Albanii do walki z przemytem migrantów, w szczególności w ramach Światowego Sojuszu na rzecz Przeciwdziałania Przemytowi Migrantów, i podkreśla, że Albania powinna kontynuować bieżące wysiłki na wszystkich poziomach, aby rozbić zorganizowane grupy przestępcze zajmujące się przemytem migrantów. W ramach promowania migracji pracowników w Albanii UE zachęca Albanie do rozwijania współpracy w zakresie readmisji z państwami trzecimi i oczekuje, że Albania wzmocni inspekcję pracy, aby zapobiegać pracy przymusowej i nieuregulowanemu przemieszczaniu się osób do UE.

UE podkreśla, że współpraca Albanii z państwami członkowskimi i Fronteksem w zakresie readmisji i operacji powrotu przebiega bardzo dobrze. UE zwraca się do Albanii o zapewnienie odpowiednich zdolności przyjmowania, w szczególności w odniesieniu do małoletnich bez opieki, i o stosowanie procedur powrotowych zgodnie ze zmienioną ustawą o cudzoziemcach i unijnym dorobkiem prawnym. UE zwraca się również do Albanii, by dalej pogłębiała współpracę w zakresie powrotów i readmisji z krajami pochodzenia, m.in. poprzez stałe kontakty techniczne i na wysokim szczeblu, a także poprzez rozwijanie praktycznej współpracy w zakresie readmisji.

UE odnotowuje współpracę z EUAA w zakresie wzmocnienia krajowego systemu **azyłu** i przyjmowania poprzez dalsze wdrażanie drugiego etapu planu działania w zakresie współpracy zatwierdzonego w październiku 2024 r. UE zwraca się do Albanii, aby zapewniła wysoką jakość wdrożenia ustawy o azylu i rozwinęła niezbędne dodatkowe zdolności administracyjne, przy jednoczesnym dalszym dostosowywaniu przepisów do unijnego dorobku prawnego. UE zwraca się także do Albanii, aby dokonywała systematycznych przekazania do procedury azylowej i aby wydawała więcej decyzji w sprawach azylowych i poprawiała jakość tych decyzji. UE odnotowuje również, że tymczasowo powierzono prowadzenie ośrodka recepcyjnego dla małoletnich bez opieki organizacji pozarządowej, i przypomina, że Albania planowała obsługiwać osoby ubiegające się o azyl, wykorzystując bezpośrednio wsparcie i usługi administracji rządowej. UE wzywa Albanie do ustanowienia trwałego rozwiązania w zakresie przyjmowania i zakwaterowania małoletnich bez opieki zgodnie z unijnymi normami. UE zauważa, że problem dotyczący obywateli Albanii, którzy składają bezzasadne wnioski azylowe w państwach członkowskich UE, wymaga jeszcze trwałego rozwiązania.

UE odnotowuje, że polityka wizowa Albanii nie jest jeszcze w pełni dostosowana do unijnego wykazu państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym. UE przypomina, że czasowe zniesienie obowiązków wizowych jest niezgodne z unijnym dorobkiem prawnym. UE zauważa pewne postępy Albanii w dostosowywaniu polityki wizowej i z zadowoleniem odnotowuje przyjęcie planu działania na rzecz pełnego dostosowania w tym zakresie; podkreśla przy tym, że Albania musi zapewnić terminową realizację tego planu, ponieważ pełne dostosowanie polityki wizowej jest jednym z warunków przystąpienia do UE. UE zauważa również, że konieczne będzie dodatkowe dostosowanie techniczne albańskich systemów informacyjnych w celu zapewnienia ich zgodności z wizowym systemem informacyjnym (VIS).

Jeśli chodzi o **strefę Schengen i granice zewnętrzne**, UE przyjmuje do wiadomości dobrą i stałą współpracę operacyjną z Fronteksem w zakresie ochrony granicy oraz działania na rzecz zwalczania przestępczości transgranicznej prowadzone za pomocą wspólnej operacji uruchomionej w 2019 r., a także stałe wdrażanie zaktualizowanej umowy o statusie z czerwca 2024 r. UE przypomina, że część dorobku Schengen będzie miała zastosowanie w Albanii dopiero w następstwie decyzji Rady w sprawie zniesienia kontroli osób na granicach wewnętrznych, podjętej po ukończeniu stosownej oceny Schengen w zakresie gotowości Albanii. UE oczekuje, że Albania dostosuje swoje ustawodawstwo do dorobku Schengen i podejmie niezbędne kroki w celu wdrożenia dorobku Schengen w momencie przystąpienia lub, w stosownym przypadku, w momencie przyjęcia decyzji Rady w sprawie pełnego stosowania dorobku Schengen. Obejmuje to podłączenie do odpowiednich systemów lub ich wprowadzenie, w szczególności systemu informacyjnego Schengen (SIS), VIS, systemu wjazdu/wyjazdu (EES), europejskiego systemu informacji o podróży oraz zezwoleń na podróż (ETIAS) oraz programu rejestrowania podróżnych (RTP). UE zwraca się do Albanii, aby dalej wdrażała krajową strategię zintegrowanego zarządzania granicami (2021–2027), i z zadowoleniem odnotowuje przyjęcie zmienionej ustawy o kontroli granic państwa. UE odnotowuje stały wzrost liczby personelu policji granicznej od 2020 r. i podkreśla, że należy utrzymywać odpowiednie zasoby kadrowe i zdolności operacyjne. W tym kontekście UE odnotowuje, że Albania zamierza zająć się kwestią dużej rotacji funkcjonariuszy na granicy. UE z zadowoleniem odnotowuje przyjęcie w styczniu 2026 r. planu działania dotyczącego Schengen, zgodnie z wytycznymi przedstawionymi przez Komisję, i zwraca się do Albanii o wdrożenie go poprzez zmiany prawne i inwestycje w wymaganą infrastrukturę, sprzęt, zasoby kadrowe i szkolenia.

Jeżeli chodzi o **falszowanie euro**, UE odnotowuje, że Albania planuje dalej wymieniać informacje z Komisją Europejską, Europolem i Europejskim Bankiem Centralnym, zgodnie z odpowiednimi porozumieniami o współpracy w zakresie ochrony waluty euro przed fałszowaniem.

5. Kryteria gospodarcze

UE z zadowoleniem odnotowuje, że Albania jest na drodze do tego, aby stać się **funkcjonującą gospodarką rynkową**. UE podkreśla utrzymujący się w kraju szeroki konsensus co do podstawowych zasad polityki gospodarczej, w tym co do ograniczonej roli państwa w gospodarce oraz co do politycznego zobowiązania na rzecz liberalizacji rynku. UE dostrzega postępy poczynione w ostatnich latach, lecz odnotowuje, że skuteczne funkcjonowanie gospodarki rynkowej jest wciąż hamowane przez niskie bezpieczeństwo prawne, liczne przypadki nieformalnej działalności gospodarczej, słaby rozwój sektora finansowego, trudności związane z egzekwowaniem prawa umów i praw własności oraz z rejestrowaniem tytułów własności, niedociągnięcia w zakresie przejrzystości i rozliczalności przedsiębiorstw państwowych oraz szersze luki w strukturalnej reformie w zakresie zarządzania, a także obawy związane z korupcją – skutkuje to powolną konwergencją i wzrostem poniżej potencjału. Kwestie te wymagają dalszych działań. UE podkreśla, że otoczenie biznesowe wymaga dalszej poprawy poprzez zapewnienie równych warunków działania podmiotom krajowym i zagranicznym, tak aby Albania stała się bardziej atrakcyjnym miejscem docelowym inwestycji. UE z zadowoleniem odnotowuje przyjęcie średniookresowej strategii w zakresie dochodów, zważywszy na niski poziom mobilizacji dochodów, i zachęca do wdrożenia strategii w celu zwiększenia tego poziomu. UE podkreśla, że Albania musi poprawić operacjonalizację ram zarządzania inwestycjami publicznymi. UE zwraca się do Albanii o regularne i dokładne realizowanie unijnych zaleceń z zakresu polityki zawartych w kolejnych pakietach rozszerzeniowych oraz razem uzgodnionych wytycznych politycznych w kontekście wspólnych wniosków z dialogu gospodarczo-finansowego UE i partnerów regionalnych, a także zobowiązań podjętych jako część programu reform w ramach planu wzrostu gospodarczego dla Bałkanów Zachodnich. UE zauważa, że gruntowne i kompleksowe wdrożenie takich reform pomoże Albanii w spełnianiu kryteriów dotyczących funkcjonującej gospodarki rynkowej i w zapewnieniu, by przedsiębiorstwa mogły działać w przewidywalnym otoczeniu, z poszanowaniem praworządności i równych warunków działania wśród konkurentów. Albania musi również zająć się zakłóceniami, które nadal występują w sektorach nieruchomości i budownictwa ze względu na korupcję, niepełne tytuły własności, niedociągnięcia w ramach prawnych i transakcje niefinansowe.

UE odnotowuje, że Albania zwiększa swoją **zdolność do sprostania presji konkurencyjnej i siłom rynkowym** wewnątrz Unii. Mimo istotnych dysproporcji wciąż utrzymujących się na szczeblu regionalnym i europejskim UE zwraca uwagę na znaczną poprawę, jeżeli chodzi o infrastrukturę energetyczną i transportową oraz cyfryzację gospodarki w Albanii. UE odnotowuje, że należy utrzymać wysoki poziom inwestycji we wszystkich obszarach infrastruktury fizycznej, a w uzupełnieniu tych działań usprawnić zarządzanie inwestycjami publicznymi i zamówienia publiczne – m.in. poprzez zapewnienie w praktyce sprawiedliwego i konkurencyjnego udzielania zamówień, przeprowadzenia reform administracyjnych, w tym antykorupcyjnych, oraz wzmocnienia cyberodporności. UE zwraca się do Albanii, aby podniosła swoją konkurencyjność, obecnie hamowaną przez brak umiejętności przedsiębiorczych i technologicznych, niezaspokojone zapotrzebowanie na inwestycje w rozwój społeczny oraz permanentnie niskie wydatki na badania i rozwój; w celu podniesienia konkurencyjności należy zapewnić lepszej jakości edukację i wyniki edukacyjne na wyższym poziomie, łącznie z kształceniem i szkoleniem zawodowym (VET), a także zachęty do inwestowania w badania i szkolnictwo wyższe. UE zwraca się także do Albanii o zwiększenie zasięgu i adekwatności ochrony socjalnej i ubezpieczeń zdrowotnych, tak aby zmniejszyć odsetek ludności zagrożonej ubóstwem i umożliwić inkluzywny oraz zrównoważony społecznie rozwój gospodarczy.

* * *

Uwzględniając stan przygotowań Albanii, UE odnotowuje, że przy założeniu, że Albania musi nadal czynić postępy w dostosowywaniu przepisów do unijnego dorobku prawnego i odnośnych norm europejskich objętych klastrem 1 dotyczącym kwestii podstawowych i we wdrażaniu tego dorobku i norm, a także w realizacji priorytetów określonych w rocznych sprawozdaniach Komisji Europejskiej i w ramach dialogu politycznego między UE i Albanią, oraz bez uszczerbku dla wszelkich dodatkowych warunków ustanowionych w dalszych kryteriach dotyczących klastra 1, rozdziały i ten klaster można będzie wstępnie zamknąć dopiero wtedy, gdy UE stwierdzi, że spełnione zostały następujące kryteria:

Na poziomie horyzontalnym w odniesieniu do klastra 1 Albania zapewni stałą realizację i dostępne publicznie monitorowanie swoich planów działania, za pośrednictwem solidnego i multidyscyplinarnego mechanizmu, zwracając szczególną uwagę na adekwatność zasobów kadrowych i finansowych, zdolności instytucjonalne, przestrzeganie wyznaczonych terminów oraz dogłębny i pluralistyczny dialog ze wszystkimi zainteresowanymi podmiotami; w szczególności w odniesieniu do:

- planu działania dotyczącego praworządności, m.in. poprzez spełnienie kryteriów dotyczących rozdziałów 23 i 24;
- planu działania dotyczącego funkcjonowania instytucji demokratycznych – poprzez dbanie o istnienie stabilnych i umocnionych instytucji i procesów demokratycznych, w tym przeprowadzania wyborów, w pełnej zgodności z zaleceniami OBWE/ODIHR, poprzez zapewnienie rozliczalności i skuteczności Zgromadzenia, w tym nadzoru i innych jego funkcji, a także poprzez dalsze wzmacnianie środowiska umożliwiającego działanie społeczeństwa obywatelskiego na wszystkich szczeblach sprawowania rządów;
- planu działania dotyczącego reformy administracji publicznej – poprzez stałe i wymierne postępy we wszystkich obszarach strategicznych ram reformy administracji publicznej i poprzez zapewnienie, by była ona zorganizowana w sposób efektywny i skuteczny na wszystkich szczeblach sprawowania rządów, w tym postępy w zakresie: formułowania i koordynowania polityki, służby publicznej i zarządzania zasobami kadrowymi, jasno określonych wewnętrznych i zewnętrznych mechanizmów rozliczalności na wszystkich szczeblach sprawowania rządów oraz zgodnych z podejściem opartym na prawach, świadczenia usług i zarządzania finansami publicznymi.

Rozdział 23 – Wymiar sprawiedliwości i prawa podstawowe

Albania będzie dalej wdrażać kompleksową reformę wymiaru sprawiedliwości w oparciu o osiągnięcia, z myślą o pełnym zapewnieniu **bezstronności, niezależności, rozliczalności, profesjonalizmu, jakości i efektywności systemu sądowego**. W szczególności Albania spełni to kryterium zamykające, gdy:

- będzie dalej wdrażać reformę wymiaru sprawiedliwości, zgodnie z odpowiednim unijnym dorobkiem prawnym i odnośnymi normami europejskimi, w celu zagwarantowania **niezależności, bezstronności, uczciwości i efektywności** wymiaru sprawiedliwości, w tym poprzez konsekwentne stosowanie zasad uczciwości, osiągnięć i przejrzystości autonomicznych organów wymiaru sprawiedliwości, również w odniesieniu do mianowania ich członków;
- umocni **rozliczalność i uczciwość** w ramach systemu sądowego na wszystkich szczeblach poprzez systematyczne i konsekwentne dokonywanie mianowań, transferów i awansów sędziów i prokuratorów w sposób przejrzysty i w oparciu o osiągnięcia, i zapewnienie odpowiednich zdolności Wysokiego Inspektoratu ds. Wymiaru Sprawiedliwości, Najwyższej Rady Sądowniczej i Wysokiej Rady Prokuratorów na potrzeby terminowego przeprowadzania ocen, a także systematycznej i gruntownej weryfikacji deklaracji majątkowych w pełnej zgodzie z najwyższymi standardami określonymi w procesie weryfikacji; oraz poprzez dalsze zapewnienie i wzmocnienie systemowej odporności systemu sądowego na próby wywierania na ten system nadmiernego wpływu i dokonywania wobec niego niepożądanych ingerencji wewnętrznych i zewnętrznych, poprzez skuteczne wdrożenie i dalsze wzmacnianie istniejących mechanizmów zaradzania takim sytuacjom, przy czym Albania musi zapewnić, by przedstawiciele władzy wykonawczej i ustawodawczej powstrzymywali się od niepożądanych ingerencji w instytucje wymiaru sprawiedliwości i wdrożyli decyzje Trybunału Konstytucyjnego, oraz stosować normy europejskie, w szczególności normy określone przez Komisję Wenecką w odniesieniu do decyzji o immunitacie;

- zapewni stałą wysoką **jakość** wymiaru sprawiedliwości, m.in. poprzez dalsze zredukowanie zaległości w ocenach dzięki zrealizowaniu trzech czwartych prognoz rocznego planowania, na podstawie obiektywnych kryteriów obejmujących elementy jakościowe i ilościowe, popartych skonsolidowanymi statystykami, poprzez zapewnienie terminowej publikacji uzasadnionych decyzji oraz utrzymanie odpowiednich zasobów w celu wzmocnienia Szkoły Sędziów i Prokuratorów, tak by mogła ona działać zgodnie z normami unijnymi i europejskimi, w szczególności w kontekście uczciwości i jakości rekrutacji personelu, selekcji kandydatów i zapewnianych szkoleń;
- zapewni **efektywność** i skuteczność sądów i prokuratur, zapelniając ok. 75% wakatów sędziowskich, dalej skracając czas rozpoznawania spraw i redukując liczbę zaległych spraw, w szczególności poprzez zwiększenie zasobów kadrowych i finansowych, tak aby poprawić jakość infrastruktury sądów oraz zwiększyć bezpieczeństwo osób fizycznych i zapewnić odpowiednią liczbę sędziów, prokuratorów i radców prawnych, zbliżoną do średniej unijnej, poprzez ustanowienie i konsekwentne stosowanie dobrze funkcjonującego **zintegrowanego systemu zarządzania sprawami** oraz zadbanie o to, by alternatywne rozstrzygnięcie sporów było stosowane w większym stopniu i w bardziej odpowiednim zakresie.

Albania wdroży solidne i skuteczne systemy zapobiegania i zwalczania korupcji, w tym korupcji na wysokim szczeblu. W szczególności Albania spełni to kryterium zamykające, gdy:

- będzie dalej zwiększać i zapewniać adekwatne **zdolności operacyjne**, udoskonalać infrastrukturę i zwiększać zasoby kadrowe i finansowe wyspecjalizowanych organów antykorupcyjnych i zwykłych instytucji sądowniczych zwalczających korupcję, w szczególności w przypadku złożonych spraw, w tym dochodzeń finansowych;

- wykaże solidne i trwałe **wyniki** w prowadzeniu dochodzeń i ścigania oraz wydawaniu prawomocnych wyroków skazujących w sprawach dotyczących korupcji na wszystkich szczeblach, zwłaszcza na wysokim szczeblu, poprzez utrzymywanie ram prawnych skutecznie wspierających walkę z korupcją oraz poprzez zapewnienie pełnej współpracy organów publicznych;
- wykaże solidne wyniki w zajmowaniu i konfiskowaniu mienia, w tym wiarygodną i konsekwentną praktykę wszczynania równoległych dochodzeń finansowych w sprawach dotyczących korupcji, w tym korupcji na wysokim szczeblu;
- umocni solidne **ramy zapobiegania korupcji**, m.in. poprzez skuteczne wdrożenie i monitorowanie nowo przyjętej wieloletniej strategii dotyczącej najbardziej podatnych na korupcję sektorów, środków ustawodawczych oraz wszystkich niezrealizowanych zaleceń GRECO/ODIHR. jeszcze bardziej zwiększy skuteczność weryfikacji deklaracji majątkowych oraz osiągnie solidne i trwałe wyniki w proaktywnym prowadzeniu dochodzeń administracyjnych i egzekwowaniu odstrasżających kar, m.in. poprzez zadbanie o trwałe wyniki w proaktywnym i jakościowym kierowaniu odnośnych spraw do prokuratury przez odpowiednie instytucje państwowe i organy ścigania, w szczególności SPAK, i wykaże, że odpowiednie organy prowadzą działania następcze z zachowaniem należytej staranności.

Albania będzie chronić prawa podstawowe zarówno w prawie, jak i w praktyce i będzie w pełni przygotowana do wdrożenia Karty praw podstawowych Unii Europejskiej i innych odpowiednich przepisów unijnego dorobku prawnego oraz odnośnych norm międzynarodowych i europejskich. W szczególności Albania spełni to kryterium zamykające, gdy:

- zapewni skuteczne wdrażanie i egzekwowanie praw człowieka dzięki zwiększeniu zdolności niezależnych organów zajmujących się prawami podstawowymi, stosowaniu praw człowieka i podstawowych wolności określonych w **europejskiej konwencji praw człowieka** i protokołach do niej oraz w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; będzie w zadowalający sposób wykonywać zalecenia międzynarodowych organów monitorujących przestrzeganie praw człowieka, w tym **Europejskiego Komitetu do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu;**

- zapewni dalszą ochronę **wolności wypowiedzi i wolności mediów** poprzez przyjęcie oraz skuteczne i konkretne wdrożenie kompleksowej reformy – w tym ram ustawodawczych i regulacyjnych – gwarantującej pełne dostosowanie przepisów do unijnego dorobku prawnego, norm europejskich, najlepszych praktyk i zaleceń, w tym w odniesieniu do niezależności organu regulacyjnego i mediów, przejrzystości własności i finansowania, a także bezpieczeństwa dziennikarzy, obejmującej pełne uchylene przepisów karnych dotyczących zniesławienia i pełne dostosowanie aspektów cywilnych kwestii zniesławienia do norm europejskich;
- dodatkowo wzmocni zdolności instytucjonalne Komisarza ds. Ochrony przed Dyskryminacją, zgodnie z unijnym dorobkiem prawnym oraz międzynarodowymi i europejskimi normami; wdroży ustawodawstwo dostosowane do unijnego dorobku prawnego, w tym przepisów UE ustanawiających normy dla organów ds. równości, a także norm europejskich dotyczących **niedyskryminacji, równouprawnienia płci** i zwalczania przemocy seksualnej i przemocy ze względu na płeć; będzie nadal szanować, chronić i zapewniać pełne i równe korzystanie ze wszystkich praw człowieka przez osoby LGBTI; utrzyma skuteczne mechanizmy umożliwiające dochodzenie roszczeń i udzielanie pomocy ofiarom finansowane w większości ze środków publicznych, łącznie ze średniookresowym planowaniem budżetowym;
- wzmocni system **ochrony dziecka**, kierując się najlepszym interesem dziecka jako zasadą przewodnią, w tym w odniesieniu do dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej lub dzieci z niepełnosprawnościami, w szczególności poprzez skuteczne wdrożenie przepisów dotyczących alternatywnej opieki rodzinnej, w tym poprzez zapewnienie ich harmonizacji z obowiązującym ustawodawstwem, z myślą o zakończeniu procesu deinstytucjonalizacji; zwiększy wysiłki na rzecz zapewnienia przestrzegania praw **osób z niepełnosprawnościami**, w tym osiągnie znaczne postępy na drodze do deinstytucjonalizacji w przypadku tych osób oraz w zakresie dostępności; zapewni długoterminową stabilność finansowania i zdolności instytucjonalnych w obszarach ochrony dzieci i praw osób z niepełnosprawnościami;

- zapewni wprowadzenie skutecznego i przejrzystego systemu rejestracji własności i zintegrowanego systemu zarządzania własnością, który zagwarantuje terminowe wydawanie jednoznacznych i bezpiecznych tytułów własności. Wszystkie dane katastralne, w tym tytuły własności i mapy katastralne, zostaną zdigitalizowane i uważnie zaktualizowane, tak aby systematycznie eliminować powielane lub niedokładne dane, a proces pierwszej rejestracji własności zostanie zakończony zgodnie z odpowiednimi zobowiązaniami Albanii podjętymi w planie działania dotyczącym praworządności i będzie regularnie monitorowany. Jeszcze bardziej zredukuje zaległości w sądach w sprawach dotyczących własności oraz skutecznie i terminowo wyegzekwuje wszystkie orzeczenia sądowe wszystkich właściwych organów, w szczególności prawomocne wyroki sądowe, uznające prawo własności byłego właściciela, kładąc tym samym kres przedłużającym się sytuacjom nieegzekwowania. Dotyczy to również wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w tej dziedzinie; zapewni pełne poszanowanie sprawiedliwości proceduralnej w przypadku wywłaszczenia i usunięcia mienia;
- zapewni pełne i skuteczne wdrożenie ustawy o ochronie mniejszości narodowych i całego jej prawa wtórnego, zgodnie ze swoimi zobowiązaniami międzynarodowymi i normami europejskimi, w tym poprzez zwiększenie zdolności i zasobów, w szczególności Komisji ds. Mniejszości Narodowych, w zakresie ochrony praw osób należących do mniejszości narodowych;
- zapewni pełne dostosowanie swoich ram prawnych do unijnego dorobku prawnego w zakresie **praw wynikających z obywatelstwa**, w tym poprzez uchYLENIE podstawy prawnej umożliwiającej opracowanie programu obywatelstwa dla inwestorów zgodnie z odpowiednim orzecznictwem TSUE.

Rozdział 24 – Sprawiedliwość, wolność i bezpieczeństwo

Albania wdroży solidny i skuteczny system zwalczania poważnej i zorganizowanej przestępczości. W szczególności Albania spełni to kryterium zamykające, gdy:

- dostosuje swoje ramy prawne do unijnego dorobku prawnego oraz międzynarodowych i europejskich norm dotyczących zwalczania poważnej i zorganizowanej przestępczości, w tym w odniesieniu do kryminalizacji prania pieniędzy, i będzie dalej wdrażać solidne ramy strategiczne w tych obszarach, zgodnie z normami unijnymi;
- osiągnie solidne wyniki – potwierdzone przez aktualne i szczegółowe statystyki – w prowadzeniu dochodzeń i w ściganiu oraz wydawaniu prawomocnych wyroków skazujących we wszystkich obszarach poważnej i zorganizowanej przestępczości (takich jak handel ludźmi, nielegalny handel bronią palną, narkotyki, niegodziwe traktowanie dzieci w celach seksualnych, cyberprzestępczość oraz pranie pieniędzy, także jako odrębne przestępstwo);
- pokaże proaktywne i skuteczne podejście do współpracy organów ścigania i wymiarów sprawiedliwości na szczeblu krajowym i międzynarodowym w oparciu o udoskonaloną metodykę prowadzenia dochodzeń w odniesieniu do złożonych spraw karnych oraz będzie w dalszym ciągu wdrażać środki służące uczciwości, w tym poprzez ciągłe i szczegółowe dochodzenia prowadzone przez Agencję Nadzoru nad Policją, oraz poprzez mianowania i rozwój kariery w organach ścigania, zwłaszcza w policji, przebiegające w oparciu o osiągnięcia i w sposób przejrzysty;
- osiągnie solidne wyniki – potwierdzone przez aktualne i szczegółowe statystyki – w zajmowaniu i ostatecznym konfiskowaniu mienia, w tym przy użyciu w pełni funkcjonalnego międzyinstytucjonalnego, obejmującego biuro ds. odzyskiwania mienia, systemu śledzenia, identyfikacji, zabezpieczania i konfiskaty mienia oraz zarządzania nim, zgodnie z unijnym dorobkiem prawnym, i z wykorzystaniem adekwatnych zasobów kadrowych i finansowych;
- będzie dalej wykazywać, że stosuje wiarygodną i konsekwentną praktykę systematycznego wszczynania dochodzeń finansowych – co potwierdzą aktualne i szczegółowe statystyki – w przypadku spraw dotyczących poważnej i zorganizowanej przestępczości, zwłaszcza prania pieniędzy;

- odpowiednio wdroży kompleksowe, uwzględniające aspekt płci i skoncentrowane na ofiarach podejście do zwalczania handlu ludźmi i zapobiegania mu poprzez stworzenie ram prawnych, instytucjonalnych i operacyjnych zgodnych z unijnym dorobkiem prawnym oraz osiągnięciem solidnych wyników w zakresie proaktywnego rozbijania sieci zajmujących się handlem ludźmi, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i dziewcząt, a także w pełni wdroży krajowy mechanizm ukierunkowanej pomocy oparty na zwiększonych zdolnościach w zakresie wykrywania, identyfikowania ofiar i potencjalnych ofiar oraz zapewniania im zakwaterowania, ochrony, pomocy i wsparcia.

Albania wykaże trwale i znaczące rezultaty w ramach współpracy antynarkotykowej.

W szczególności Albania spełni to kryterium zamykające, gdy:

- dostosuje swoje ramy prawne i polityczne dotyczące narkotyków do unijnego dorobku prawnego, w tym do przepisów dotyczących regularnej aktualizacji wykazu nowych substancji psychoaktywnych i prekursorów narkotyków, oraz skutecznie wypełni swoje międzynarodowe zobowiązania;
- przyjmie i wdroży krajową strategię antynarkotykową, przy zapewnieniu pełnej operacyjności krajowego systemu wczesnego ostrzegania i krajowego centrum monitorowania narkotyków w oparciu o zintegrowaną i zinstytucjonalizowaną sieć partnerów krajowych i międzynarodowych;
- osiągnie solidne wyniki – potwierdzone przez aktualne i szczegółowe statystyki – w zajmowaniu i niszczeniu narkotyków oraz konfiskowaniu powiązanego mienia, a także istotnie wzmocni zabezpieczenia w celu zapobiegania nielegalnemu przekierowywaniu produktów, gdy wdrażane będą przepisy dotyczące legalnej uprawy konopi indyjskich.

Albania wdroży solidny i skuteczny system w celu zwalczania terroryzmu, radykalizacji postaw i brutalnego ekstremizmu i zapobiegania tym zjawiskom oraz w celu ochrony infrastruktury krytycznej. W szczególności Albania spełni to kryterium zamykające, gdy:

- zapewni, aby jej ramy prawne i polityczne dotyczące przeciwdziałania terroryzmowi, radykalizacji postaw i brutalnemu ekstremizmowi, zarówno w internecie, jak i poza nim, oraz ochrony infrastruktury krytycznej i podmiotów krytycznych były zgodne z unijnym dorobkiem prawnym i opierały się na zasadach przewidywania, zapobiegania, ochrony i reagowania;
- przyjmie krajowy plan działania na rzecz wdrożenia Wspólnego planu działania na rzecz zapobiegania terroryzmowi i brutalnemu ekstremizmowi na Bałkanach Zachodnich oraz zwalczania tych zjawisk i zapewni jego stałą realizację.

Albania osiągnie trwale i znaczące rezultaty w obszarze legalnej migracji i migracji nieuregulowanej, azylu oraz w kwestiach związanych z dorobkiem Schengen, polityką wizową i kontrolą swoich granic zewnętrznych, zgodnie z planem działania UE na rzecz Bałkanów Zachodnich. W szczególności Albania spełni to kryterium zamykające, gdy:

- będzie dalej zapewniać wystarczające i trwałe zdolności do zarządzania granicami oraz odpowiednie zasoby kadrowe w celu skutecznej kontroli mieszanych przepływów migracyjnych, w tym udowodni, że posiada zdolności do właściwego kontrolowania swoich granic, wystarczające zdolności na granicach i zdolności przyjmowania, oraz wypracuje konkretne rezultaty w zakresie zwalczania niedozwolonego przekraczania granicy, ścigania i rozbijania siatek przestępczych zajmujących się przemytem migrantów, a także w zakresie skutecznej współpracy międzynarodowej, m.in. w odniesieniu do powrotów i readmisji;
- zapewni stałe wdrażanie planu działania dotyczącego Schengen, aby skutecznie przygotować pełne wdrożenie dorobku Schengen w momencie przystąpienia do UE lub, w stosownym przypadku, w momencie przyjęcia decyzji Rady w sprawie pełnego stosowania dorobku Schengen;

- w pełni dostosuje swoją politykę wizową do polityki UE, w szczególności zaprzestając praktyki wydawania wiz na pracę sezonową i dostosowując wykazy państw, których obywatele podlegają obowiązkowi wizowemu, oraz tych, których obywatele są zwolnieni z tego obowiązku przy wjeździe, do wykazów UE poprzez pełne wdrożenie planu działania dotyczącego dostosowania polityki wizowej przyjętego w listopadzie 2025 r.;
- zapewni funkcjonujący system azylowy zgodny z najnowszymi przepisami unijnego dorobku prawnego, wystarczające zdolności w zakresie identyfikacji osób potrzebujących ochrony międzynarodowej i kierowania ich do odpowiednich organów, znaczące zwiększenie liczby i jakości decyzji w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej oraz odpowiednie zdolności w zakresie przyjmowania, w tym oddzielne ośrodki dla małych dzieci bez opieki.

Kryteria gospodarcze

Albania spełni kryterium posiadania funkcjonującej gospodarki rynkowej. Albania będzie nadal wzmocniać i zapewniać stabilne otoczenie biznesowe, które przewiduje uczciwą konkurencję między podmiotami krajowymi i zagranicznymi, większą przejrzystość i rozliczalność przedsiębiorstw państwowych, ograniczoną nieformalność i przewidywalne ramy fiskalne zapewniające przestrzeganie przepisów podatkowych i ograniczające oszustwa podatkowe.

* *

Monitorowanie postępów w dostosowywaniu przepisów do unijnego dorobku prawnego i odnośnych norm europejskich będzie kontynuowane przez cały czas trwania negocjacji. UE podkreśla, że będzie wyjątkowo bacznie monitorować wszystkie poszczególne kwestie wspomniane powyżej z myślą o tym, by Albania dysponowała zdolnościami administracyjnymi, zdolnością do zakończenia procesu dostosowywania przepisów we wszystkich sektorach objętych przedmiotowym klastrem, a także czyniła dalsze postępy we wdrażaniu i egzekwowaniu przepisów. Należy zwrócić szczególną uwagę na powiązania pomiędzy niniejszym klastrem a innymi klastrami negocjacyjnymi. Ostatecznej oceny zgodności ustawodawstwa Albanii z unijnym dorobkiem prawnym i odnośnymi normami europejskimi oraz zdolności wdrożeniowych Albanii można będzie dokonać dopiero na późniejszym etapie negocjacji. UE zachęca Albanie, aby oprócz wszelkich informacji, których UE może wymagać do celów negocjacji w sprawie przedmiotowego klastra i które należy przedstawić konferencji, regularnie przekazywała Radzie Stabilizacji i Stowarzyszenia szczegółowe informacje pisemne na temat postępów we wdrażaniu unijnego dorobku prawnego.

Uwzględniając wszystkie wymienione powyżej kwestie, konferencja będzie musiała powrócić do tego klastra we właściwym czasie.

Ponadto UE przypomina, że między 2 października 2024 r. a datą zakończenia negocjacji mogą wejść w życie nowe akty prawne stanowiące część unijnego dorobku prawnego.